

סיכומי הדף היומי

מחודדים | ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה | בפ"ד (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייגע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשר ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.נ.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים 'סיכומי הדף היומי' - מחודדים הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר 'בקרובי אקדש' כ"ו ניסן תשע"ז ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.נ.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת שופטים - ז' אלול תשע"ט

דף י"ז ע"א

מקורו של רב חסדא שבזדון שבת ושגגת מלאכות גם לר' עקיבא שבתות כגופין וחייב על כל שבת: יש סתירה בין ב' ברייתות, ברייתא א': הכותב שתי אותיות בשבת בהעלם אחת - חייב חטאת, כתבם בב' העלמות - רבן גמליאל מחייב, וחכמים פוטרים. ומודה רבן גמליאל שאם כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת פטור. ברייתא ב': גם בכתב אות אחת בשבת זו ואחת בשבת זו רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרים. ובהכרח יש ליישב: בזדון שבת ושגגת מלאכות פטור דשבתות כגופין, בשגגת שבת וזדון מלאכות חייב. וסברו שרבן גמליאל סובר כר' עקיבא, שהרי אמרו 'מודה', והיינו שנחלק עם ר' עקיבא בשגגת שבת וזדון מלאכות, שרבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור וחייב, ור' עקיבא סבר שיש ידיעה ופטור, ומודה רבן גמליאל בזדון שבת ושגגת מלאכות שפטור. הרי ששיטת ר' עקיבא ששבתות כגופין.

דחיית רבא להוכחת רב חסדא: רבן גמליאל סבר כר' אליעזר, ונחלק עמו בדין האם רשויות מחלקות (כדלהלן), שלר' אליעזר מחלקות ולרבן גמליאל אין מחלקות, והודה לו ששבתות מחלקות. [אך אין לומר שנחלק עמו האם יש ידיעה לחצי שיעור, שהרי שנינו שגם ר' אליעזר סובר שאין ידיעה לחצי שיעור. וגם אין לומר שנחלק במוסיף חוט אחד על האריג, שהרי ר' אליעזר שנה: האורג שלשה חוטין בתחלה ואחד על האריג חייב].

הוציא בשבת חצי גרוגרת וחזר והוציא חצי גרוגרת בהעלם אחת לאותה רשות - חייב, בשתי העלמות פטור. הוציא בהעלם אחד חצי לרשות זו וחצי לרשות אחרת - לר' יוסי פטור (ולרבא כן סובר ר' אליעזר), ולחכמים חייב (ולרבא כן סובר רבן גמליאל).

הוכחת ר' אליעזר מגדה לענין שבת - לרב חסדא: היינו בנדה שבא עליה וטבלה וראתה וחזר ובא עליה וטבלה וחזר ובא עליה, שהטבילות הם כימים שבינתיים והם מחלקות, ויש ללמוד בק"ו לשבת שימים שבנתיים הם ידיעה לחלק. לרבא: היינו בבא על כמה נידות שגופים מחלקים, וק"ו לשבתות שהם כגופין ומחלקים. ויש לגרוס במשנה 'נדות', וכן בהמשך פשט מ'קטנות', ולרב חסדא פשט מבעל קטנה אחת, ו'קטנות' היינו קטנות דעלמא.

שיטת ר' שמעון בן אלעזר בשאלתו של ר' עקיבא לרבי אליעזר: הבא על אשתו נדה וחזר ובא על אשתו נדה בהעלם אחת, האם חייב חטאת על כל ביאה. ופשט לו: מה שבת שאין בה אלא אזהרה אחת שהוא מוזהר על השבת והשבת אינה מוזהרת עליו חייב חטאת על כל אב מלאכה, קל וחומר לנדה שיש בה שתי אזהרות שהוא מוזהר על הנדה ונדה מוזהרת עליו שיתחייב על כל ביאה. ודחה ר' עקיבא: אין ללמוד משבת שיש בה הרבה דרכים לחיוב

חטאת, לנדה שרק ביאה מחייבת בה. הוכיח ר' אליעזר: הבא על כמה נידות קטנות יוכיח, שאין בה תוצאות הרבה לחטאות הרבה וחייב על כל אחת ואחת. דחה ר' עקיבא: אין להוכיח מקטנות שהן גופין מוחלקין. השיבו: הבא על הבהמה יוכיח שאין גופין מוחלקין וחייב על כל אחת ואחת. דחאו: כשם שמוסופק אני בנדה כך אני מוסופק בבהמה. הדרן עלך אמרו לו

דף י"ז ע"ב

פרק רביעי - ספק אכל חלב

שנינו במשנה שחיוב אשם תלוי הוא במקרים אלו: ספק אכל חלב ספק לא אכל, ודאי אכל חלב אך ספק אם יש בו שיעור, חתיכת שומן וחתיכת חלב לפניו ואכל אחד מהן ואינו יודע איזו, אשתו ואחותו עמו בבית שגג באחת מהן ואינו יודע באיזו, שבת ויום חול ועשה מלאכה באחד מהן ואינו יודע באיזו.

כשם שאם אכל כזית חלב וחזר ואכל עוד כזית חלב בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת - כן אם אכל ספק ושוב אכל ספק בהעלם אחד מביא אלא אשם תלוי אחד. אם היתה ידיעה בין שתי האכילות - כשם שבדאי אכל מביא חטאת על כל אכילה, כך מביא אשם תלוי על כל אכילה. כשם שאם אכל בהעלם אחד חלב ודם ופיגול ונותר חייב חטאת על כל איסור שאכל - כך אם אכל סביקות של כמה איסורים שונים מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת.

נחלקו אמוראים בכוננת המשנה באופן הראשון: לרב אסי - בחתיכה אחת ספק שומן ספק חלב. דסבר 'יש אם למסורת' ונכתב 'מצות' בלשון יחיד, ואחר ששנינו ברישא שיש חיוב בחתיכה אחת שנינו בסיפא בדרך זו ואין צריך לומר זו שחייב באחת משתי חתיכות. לחייב ברב - הסיפא מפרשת את הרישא שמדובר באכל חתיכה אחת משתי חתיכות אחת שומן ואחת חלב, אבל בחתיכה אחת אין חיוב אשם תלוי. דסבר 'יש אם למקרא' והמקרא הוא 'מצוות' לשון רבים.

גם רב סובר שחיוב אשם תלוי הוא רק באכל חתיכה אחת משתי חתיכות, וטעמו: לרבא - יש אם למקרא וכנ"ל. לר' זירא - צריך שיוכל האיסור להתברר (שאשם תלוי מגין מהיסורים עד שיתברר. בדף הבא - יתבאר עוד דרך בטעמו של רב). נפק"מ בין הטעמים: כשיש לפניו חתיכת כזית וחתיכה כחצי זית, ואחד מהם חלב - לרבא: פטור שאין כאן 'מצוות'. לר' זירא: חייב, שאפשר לברר איסורו.

האוכל חלב כוי - לר' אליעזר חייב אשם תלוי, והיינו משום שהוא סבר שגם בחתיכה אחת חייב.

שנינו: ייבם בתוך ג' חודשים ממיתת אחיו ונולד ספק בן תשעה לראשון או בן שבעה לאחרון - יוציא, והולד כשר, וחייב באשם תלוי. והיינו כר' אליעזר.

שנינו: נמצא דם על עד שלו או על שלה אתיום - טמאין וחייבין חטאת. נמצא על שלה לאחר זמן - טמאין מספק,

ופטורין מן הקרבן. ושנינו בברייתא שחייב אשם תלוי. והיינו כר' אליעזר.

יום ראשון פרשת כי-תצא - ח' אלול תשע"ט

דף י"ח ע"א

לרב נחמן טעמו של רב שאין חיוב אשם תלוי אלא באכל חתיכה אחת משתי חתיכות - שדווקא באיקבע איסורא יש חיוב.

נפק"מ בין הטעמים: היו לפניו שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן, ואכל גוי את הראשונה וישראל את השניה - לרבא: פטור, שבשעת אכילת ישראל אין 'מצוות' לר' זירא: פטור, שאי אפשר לברר האיסור. לרב נחמן: חייב, דאיקבע איסורא.

רבא הקשה לרב נחמן ב' הקושיות הראשונות דלעיל (יז): מחלב כזי ומספק בן ט' לראשון או בן ז' לאחרון) - והשיב לו כנ"ל, ששיטת ר' אליעזר שיש חיוב גם בלא איקבע איסורא. ועל הקושיא השלישית (מנמצא על שלה לאחר זמן) לא השיב לו. ואחר שיצא הצטער מדוע לא השיבו לו שנשנית בשיטת ר' מאיר הסובר שא"צ קביעות איסור - שהרי חייב את השוחט אשם תלוי בחוץ להביא אשם תלוי (וחכמים פוטרין משום שסוברים שצריך קביעות איסור). ואף שהיה יכול גם להשיבו שהיא כר' אליעזר, הצטער מדוע לא לימדו שר' מאיר עומד בשיטת ר' אליעזר.

לדעת ר' אליעזר בשיטת בבא בן בוטא שכל שנכנס לבית הספק מביא אשם תלוי - גם באכל חתיכה אחת ספק שומן ספק חלב מביא.

היו לפניו שתי חתיכות אחת של שומן ואחת של חלב: אכל ישראל את הראשונה ובא גוי או כלב או עורב ואכל את השניה - חייב אשם תלוי. אכל גוי את הראשונה ובא ישראל ואכל את השניה - לחכמים פטור ולרבי חייב. אכל את הראשונה בשוגג והשניה במזיד - חייב אשם תלוי. אכל את הראשונה במזיד והשניה בשוגג - לחכמים פטור, ולרבי חייב. אכל שתיהן במזיד - פטור.

אכלום שני ישראלים בשוגג - הראשון חייב אשם תלוי מן הדין, והשני - מביא מדרבנן, שאם תפטור אותו קבעת את הראשונה בחטאת. והיינו לר' אליעזר שמתנדב אדם אשם תלוי בכל יום, ומביא ומתנה שאם אכל ראשון שומן הוא אכל חלב יהא לו הקרבן לכפרה ואם היה להיפך יהא לנדבה. אבל לרבי מביא מן הדין, ולחכמים אינו מביא כלל, שא"א משום גזירה לומר לו להביא חולין לעזרה.

דף י"ח ע"ב

אכל ספק חלב ונודע לו, ספק חלב ונודע לו - לרבי: כשם שמביא חטאת על כל אחת אילו אכל ודאי, כך מביא אשם תלוי על כל אחת. לר' יוסי ברבי יהודה ור' אלעזר ור' שמעון: מביא אשם תלוי אחד, שנאמר 'על שגגתו אשר שגג' - אפילו על שגגות הרבה אינו חייב אלא אחת.

מחלוקת אמוראים בכוננת רבי: לר' זירא - כאן שנה רבי ידיעות ספק מחלוקת לחטאות. לרבא - אין ידיעות ספק מחלוקת לחטאות, וכוננת רבי - כשם שאם היתה לו ידיעה ודאי מביא חטאת על כל אחת, כך אם היתה לו ידיעות ספק מביא אשם תלוי על כל אחת.

אביי הקשה לרבא: אם אין ידיעות ספק מחלוקת לחטאות ומביא חטאת אחת, א"כ גם בספק חטא יביא אשם תלוי אחד, שהרי שנינו: כללו של דבר כל שחלוקין בחטאות חלוקין באשמות.

רבא בר חנן הקשה לאביי: אם ידיעות ספק מחלוקת לחטאות, א"כ אם אכל כזית חלב לפניו יום הכיפורים וכזית חלב אחר יום הכיפורים, כיון שזיה"כ במקום אשם תלוי א"כ יביא שתי חטאות. השיבו אביי: שמא אין יום הכיפורים מכפר אלא על ספק חטאות שנודע לו מהם. השיבו: הרי שנינו שמכפר על הודע ולא הודע.

לשון אחר: רבא בר חנן הקשה לאביי - לדבריך אם אכל כזית חלב שחרית ביום הכיפורים וכזית חלב במנחה של יוה"כ חייב שתי חטאות. השיבו אביי: שמא יוה"כ אינו מכפר כל שעה, ורק כל היום מכפר. השיבו: הרי שנינו - הרי שבא לידו ספק עבירה ביוה"כ אפילו עם חשיכה פטור, שכל היום מכפר.

רב אידי בר אבין הקשה על הסוברים שידיעת ספק מחלוקת לחטאות: שנינו אכל ושתה בהעלם אחת אינו חייב אלא חטאת אחת, והרי בין אכילה לשתייה אי אפשר שלא תהא שהות ביום שיודע לו וא"כ מכפר יוה"כ שהוא במקום אשם תלוי, ואעפ"כ חייב רק חטאת אחת. ותירצו: רק רבי סובר שידיעות ספק מחלוקת, ומשנה זו כחכמים החולקים עליו. ואף שהסיפא שנויה כרבי [ששנינו: שתה ציר או מורייס פטור, ומשמע שאם שתה חומץ חייב. והיינו כרבי הסובר שהוא משיב את הנפש, ודלא כחכמים] הרישא כחכמים.

אכל קודש היום חצי שוה פרוטה ואכל למחר עוד חצי שוה פרוטה, וכן נהנה היום ונהנה למחר, או אכל היום ונהנה למחר, או נהנה היום ואכל למחר, ואפילו מכאן ועד שלש שנים - מצטרפין לחיוב אשם מעילות, שנאמר 'תמעול מעל'. והקשה רבא מכאן על הסוברים ידיעות ספק מחלוקת לחטאות - והרי כיפר יום הכפורים שהוא במקום ידיעות ספק. ותירצו: א. יוה"כ מכפר רק על איסור ולא על ממון. ב. אין יוה"כ מכפר על חצי שיעור.

ריש לקיש סבר כר' זירא - שכאן שנה רבי ידיעות ספק מחלוקת לחטאות. ור' יוחנן סבר כרבא כנ"ל. והקשו על ריש לקיש מדוע תלה רבי דין אשם בחטאת, והלא יש לו תלות דין חטאת באשם.

יום שני פרשת כי-תצא - ט' אלול תשע"ט

דף י"ט ע"א

שני שבילין אחד טמא ואחד טהור - א. הלך אדם בראשון ולא נכנס למקדש, הלך בשני ונכנס - חייב. ב. הלך בראשון ונכנס - פטור, חזר והלך בשני ונכנס - חייב. ג. הלך בראשון ונכנס, והזהר ושנה וטבל והלך בשני ונכנס - חייב. ר' שמעון פוטר בדין ג' - כיון שלא היתה לו ידיעה קודם שנכנס. לר' שמעון בן יהודה - ר' שמעון פוטר בכולן, ואפילו באופן א', והיינו שבשעת הילוכו בשני שכח שהלך בראשון - ת"ק סבר מקצת ידיעה היא כידיעה, ור' שמעון סבר שאינה כידיעה.

טעמו של ת"ק שחייב באופן ג' אף שלא היתה לו ידיעה - לריש לקיש: ר' ישמעאל היא שאינו מצריך ידיעה בתחלה. לר' יוחנן: כאן עשו ספק ידיעה כידיעה.

בתחילה סברו בכוננת ר' יוחנן 'כאן עשו' והוא הדין לכל התורה כולה - ונמצאת סתירה לדברי ר' יוחנן (לעיל יח): שידיעות ספק אינה מחלוקת לחטאות. ותירצו: רק 'כאן עשו' משום שנאמר 'ונעלם' ו'ונעלם' להצריך ידיעה בתחילה, אלא ידיעות ספק, אבל בכל התורה כולה נאמר 'או הודע אליו חטאתו' והיינו ידיעה ודאית.

סתירה בדברי ריש לקיש - כיון שסובר שלרבי ידיעות ספק מחלוקת לחטאות מדוע לא העמיד המשנה כרבי ולכן די בידיעות ספק. תירצו: רצה לחדש שלדעת ר' ישמעאל אין צריך ידיעה בתחלה, ואף ששנינו שר' ישמעאל אינו דורש כפילות 'ונעלם' ו'ונעלם' להצריך ידיעה בתחילה, אלא לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש - היינו סוברים שסובר דין ידיעה תחילה מהלכה למשה מסיני.

חלב וגו' ונתר לפניו ואכל אחד מהן ואינו יודע איזה, אשתו נדה ואחותו עמו בבית ושגג באחת מהן ואינו יודע באיזו - לר' אליעזר חייב חטאת, ולר' יהושע פטור, שנאמר 'אשר חטא בה' - עד שיודע לו במה חטא, ולר' אליעזר 'בה' למעט מתעסק.

שבת ויום הכיפורים ועשה מלאכה בין השמשות ואינו

יודע באיזה מהן - לת"ק גם בזה נחלקו התנאים. לר' יוסי - לכו"ע פטור, שאני אומר מקצת עשה היום ומקצת עשה למחר, אלא נחלקו בעושה מלאכה בתוך היום ואינו יודע אם בשבת עשה אם ביום"כ עשה. וכן נחלקו בעושה מלאכה ואינו יודע איזו מלאכה עשה.

לר' יהודה: ר' יהושע פוטר אף מאשם תלוי.

לר' שמעון ור' שמעון שזורי: לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד [כגון ליקט תאנה אחת מכמה תאנים ואינו יודע איזו] שחייב, אלא נחלקו על דבר שהוא משום ב' שמות [כגון מסופק אם זרע או חרש, או אם ליקט תאנה או ענב].

אמר ר' יהודה: אפילו נתכוון ללקוט תאנים וליקט ענבים, ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות וליקט שחורות - ר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר. ותמה, שא"כ לדברי ר' יהושע למה נאמר 'אשר חטא בה' פרט למתעסק בדבר היתר.

דף י"ט ע"ב

המתעסק בחלבים ועריות - חייב, שכן נהגה. ומה ששינוי שמתעסק פטור היינו בשבת, דמלאכת מחשבת אסרה תורה.

נתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר - פטור, שהרי לא התכוין לשום חתיכה. נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר - לאביי חייב, שהרי התכוין לשום חתיכה, לרבא פטור, שהרי לא התכוין לחתיכה האסורה.

חכמים הקשו על ר' יוסי שפטור לכו"ע העושה מלאכה בין השמשות, שמה עשה בכל יום רק מקצת - הגביה בין השמשות מהו. אמר להם: דקדקתם אחרי ולא העליתם בידכם כלום, שהרי גם בזה יש לומר שמקצת הגביה היתה היום ומקצתה למחר.

ר' יוסי סבר שאם עשה רק גמר מלאכה בשבת אף לר' אליעזר פטור - ובמה ששינוי ר' אליעזר אומר האורג שלשה חוטיין בתחלה ואחד על האריג חייב, גרס ר' יוסי: 'האורג שלשה חוטיין בתחלה ושנים על האריג חייב'.

לר' יהודה ר' יהושע פוטר את המסופק באיזה חטא חטא אף מאשם תלוי - שנאמר 'כי תחטא ולא ידע', פרט לזה שידע שחטא. אמר לו ר' שמעון: זהו שמביא אשם תלוי, שנאמר 'ועשתה... ולא ידע' וזה לא ידע במה עשה, אבל ספק אכל חלב ספק לא אכל צא ושאל עליו אם מביא אשם תלוי. אכן באמת גם בזה מביא.

מי שהיו לו שני תינוקות אחד למול בשבת ואחד למול אחר השבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת - ר' אליעזר מחייב חטאת כיון שלא עשה מצוה, ור' יהושע פוטר, שאף הטועה בדבר מצוה ולא עשה מצוה פטור - ומשמע שמתעסק בדבר שאינו מצוה לכו"ע חייב, והיינו משום דהואיל ומקלקל בחבורה חייב גם מתעסק בחבורה חייב.

יום שלישי פרשת כי-תצא - י' אלול תשע"ט

דף כ' ע"א

שינוי במשנה: לדעת ר' יהודה ר' אליעזר ור' יהושע נחלקו אפילו במתכוין ללקט תאנים וליקט ענבים, ענבים וליקט תאנים שחורות וליקט לבנות לבנות וליקט שחורות - ואין להקשות שמתעסק הוא, שמדובר באבד מלקט מלבן, שנתכוון ללקט ענבים ושכח וסבור שרוצה תאנים, והלכה ידו על הענבים - ר' אליעזר סבר הרי נעשתה כוונתו, ור' יהושע סבר הרי לא נעשתה כוונתו ומחשבתו.

שינוי במשנה: רבי שמעון שזורי ורבי שמעון אומרים לא נחלקו על דבר שהוא משם אחד שהוא חייב, אלא נחלקו על דבר שהוא משום שני שמות, שר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר. ונחלקו עם ר' יהודה: א. אם שכח מלקט מלבן בשם אחד דברי הכל חייב, ונחלקו רק בשני שמות. ולר' יהודה נחלקו גם בשם אחד. ב. בהתכוין לעשות ב' הפעולות ועשאו שלא כסדר שחשב, אם דווקא בב' שמות

נחלקו או גם בשם אחד.

היו לפניו שתי נרות דולקות או כבויים, נתכוין לכבות את זו וכיבה את זו, או להדליק את זו והדליק את זו - פטור. נתכוין להדליק ולכבות וכיבה והדליק - בשתי נשימות פטור, בנשימה אחת חייב - שאף שלא הקדים ההדלקה לכיבוי כפי מחשבתו, אך גם לא איחרה לכיבוי.

דף כ' ע"ב

החותה גחלים בשבת - לת"ק חייב חטאת, לר' שמעון בן אלעזר בשם ר' אליעזר ב"ר צדוק חייב שתיים משום מכבה העליונות ומבעיר התחתונות. ואופן וטעם מחלוקתן:

לר' אליעזר ור' חנינא: שנתכוין לכבות העליונות כדי להבעיר את התחתונות, ונחלקו אם מקלקל בהבערה פטור או חייב. וכן הסביר ר' יוחנן דהיינו בנפח.

לאמי בר אבין ורב חנינא בר אבין: שנתכוין לכבות ולהבעיר, ת"ק סבר כר' יוסי שהבערה ללאו יצאת, ור' אליעזר ברבי צדוק סבר כר' נתן שלחלק יצאת.

לרבא: נחלקו בהקדים, והיינו שהתכוין להדליק תחילה ובטעות כיבה והדליק כאחת.

לרב אשי: שנתכוין לכבות והובערו מאיליהן, ת"ק סבר כר' שמעון שדבר שאין מתכוין פטור, ור' אליעזר ברבי צדוק סבר כר' יהודה שחייב.

החותה גחלים בשבת להתחמם בהם והובערו מאיליהן - בברייתא אחת שנינו שחייב, והיינו כדעה שמלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה, ובברייתא שניה שנינו שפטור, והיינו כדעה שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה.

הדרן עלך ספק אכל חלב

יום רביעי פרשת כי-תצא - י"א אלול תשע"ט

דף כ"א ע"א

פרק חמישי - דם שחיטה

חיוב כרת על אכילת דם - בדם שחיטה של בהמה בחיה ועוף בין טמאין בין טהורין, דם נחירה שלהם, דם עיקור, דם הקזה שהנשמה יוצאת בו.

דם הטחול דם הלב דם ביצים דם חגבים - אין חייבים עליהם כרת. דם התמצית - לת"ק פטור, לר' יהודה חייב.

'כל דם לא תאכלו' כלל, 'לעוף ולבהמה' פרט, 'נפש אשר תאכל כל דם' חזר וכלל - כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, כל הדומה לעוף ובהמה שיש בהן טומאה קלה וטומאה חמורה ויש בהן איסור והיתר והן מין בשר, אוציא דם מהלכי שתיים - שיש בהן טומאה חמורה ואין בהם טומאה קלה, אוציא דם שרצים - שאין בהם טומאה חמורה, אוציא דם ביצים - שאין מין בשר, אוציא דם דגים דם חגבים - שכולו היתר.

הוצרך לכתוב גם עוף וגם לבהמה - שאילו נכתב רק עוף היינו מרבים רק כל שאין בה כלאים. ואילו נכתב רק בהמה היינו מרבים רק מי שאינו באם על הבנים.

ברייתא זו תנא דבי ר' ישמעאל - שדורשים כלל ופרט וכלל אף שאין דומה כלל ראשון לכלל אחרון, שכלל ראשון לאו ואחרון כרת.

אף כל דבר שיש בו טומאה קלה וטומאה חמורה וכו' - להביא דמו של כוי, שסבר בריה בפני עצמו הוא. ואיסור חלבו נלמד - 'כל חלב'. איסור נבלתו - 'כל נבלה'. איסור גיד הנשה - תלה הכתוב בכף הירך והרי יש לו כף הירך. טומאתו ושחיטה - סברא, כיון שלכל דבר דינו כבהמה.

החותך מן האדם צריך מחשבה והכשר - ואין החתיכה עצמה כמחשבה, שמדובר בחותכו לכלב ומחשבה לכלב אינה מחשבה, ואף שאמרו כלל בטומאה כל המיוחד לאכול אדם טמא עד שיפסל מאכילת כלב - כיון שהיה ראוי לאדם אין טומאה עולה ממנו עד שיפסל מאכילת כלב, אבל

להוריד לו טומאה צריך דוקא שיהא ראוי לאדם.

נבלת בהמה טמאה בכל מקום ונבלת עוף טהור בכפרים - צריכים מחשבה ולא הכשר. נבלת בהמה טהורה בכל מקום ונבלת עוף טהור וחלב בשווקים - אין צריכים לא מחשבה ולא הכשר. והיינו כדי לטמא טומאת אוכלין באופנים דלהלן.

מה ששינו שבהמה יש בה גם טומאה קלה, אבל אדם אין בו - היינו לאחר מיתה, שהרי מחיים יש בו (במחשבה והכשר). משא"כ בהמה יש גם אחר מיתה, והיינו: א. בפחות מכזית נבילה שצרפה לפחות מכביצה אוכלין ויחד הם כביצה. ואין צריכים הכשר כיון שאילו משלים כזית נבילה מטמא טומאה חמורה. משא"כ במת אף משלים הכזית לכביצה ע"י אוכלין אחרים אין מטמא משום שבטלה דעתו אצל כל אדם. ב. כזית נבילה שחיפהו בבצק שאינו מטמא במגע, אך אין צריך הכשר כיון שמטמא טומאה חמורה במשא. משא"כ מת שאף שחיפהו בבצק מטמא טומאה חמורה שטומאה בוקעת ועולה בוקעת ויורדת.

דף כ"א ע"ב

מה ששינו 'יצאו שרצים שאין בהן טומאה' - היינו טומאת משא.

מה ששינו 'יצא דם דגים ודם חגבים שכולן היתר' - שאין צריכים שחיטה.

מה ששינו שעוף אין בו כלאים - היינו שאין חייבין על צימרו משום כלאים, אבל יש בו כלאים דהרבעה ודחרישה.

אכל דם שרצים - התרו בו משום שרץ לוקה, התרו בו משום דם אינו לוקה, שהרי נתמעט דמו אף מלאו.

דם דגים שכינסו - יש בו קשקשים מותר, אין בו אסור.

דם מהלכי שתים שפירש - אסור מדרבנן. לא פירש - אפילו מצות פרוש אין בו (ויש שאמרו שרב ששת אמרו על חלב אדם כדלהלן כב).

יום המישי פרשת כי-תצא - י"ב אלול תשע"ט

דף כ"ב ע"א

יכול יהא חלב מהלכי שתים אסור בלאו מקל וחומר - מה בהמה טמאה שהקלתה במגעה החמרתה בחלבה, כל שכן לחלב מהלכי שתים שהחמרתה במגען, תלמוד לומר 'וזה לכם הטמא' - זה טמא ואין חלב מהלכי שתים טמא. אוציא את החלב שאין שוה בכל ולא אוציא הדם ששוה בכל - תלמוד לומר 'וזה לכם הטמא' זה טמא ואין דם מהלכי שתים טמא אלא טהור. אמר רב ששת אפילו מצות פרוש אין בחלב אדם.

שינוי: הלב קורעו ומוציא את דמו, לא קרעו אינו עובר עליו - ואמר רב דהיינו בלב עוף שאין בו כזית, אבל לב בהמה דיש בו כזית אסור וחייבין עליו כרת, והיינו בדם שבא אל חלל הלב ממקום אחר בשעה שהנשמה יוצאה, ומה ששינו שדם הלב בלאו ולא בכרת היינו בדם הלב עצמו.

דם הקזה שהנשמה תלויה בו - לר' אלעזר: כל זמן שמקלח, וכן סבר ר' יוחנן. לר' שמעון: מטיפה המשחרת ואילך, וכן סבר ריש לקיש.

'ודם חללים ישתה' - פרט לדם קילוח שאינו מכשיר את הזרעים.

הקיז דם לבהמה וקיבל דמה בשני כוסות - השותה כוס ראשון לכו"ע חייב. השותה כוס אחרון - לריש לקיש חייב, ולר' יוחנן פטור.

אף ר' יהודה המחייב כרת בדם התמצית - מודה שאינו כשר לכפרה, שנאמר 'כי הדם הוא בנפש יכפר דם' - דווקא דם שהנפש יוצאה בו מכפר. ולענין כרת נתרבה מ'כל דם'.

ספק מעילה - לחכמים: פטור מאשם תלוי. לר' עקיבא: חייב, אבל אינו מביא את מעילתו עד שיתודע לו שיביא עמו אשם ודאי. לר' טרפון: מביא מעילה וחומשה ויביא אשם בשני סלעים ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי וזו אשמי ואם ספק

מעלתי - דהיינו אם בספיקו יעמוד לעולם - המעות נדבה ואשם תלוי. אמר ר' עקיבא: נראין דברי ר' טרפון במעילה מועטת, אך בספק מעילה במאה מנה עדיף לו שיביא אשם בשתי סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה.

דף כ"ב ע"ב

טעמו של ר' עקיבא: שנאמר 'ואם נפש' וי"ו מוסיף על ענין ראשון ולמדין עליון מתחתון. וגם חכמים סוברים שלמדים (שאם לא כן - מנין לצפון בבן בקר), אלא שתחתון הוא הנלמד מעליון לאשם בכסף שקלים, ואף שאין היקש למחצה - כאן דרשו גזירה שוה 'מצות' מחטאת, מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, אף כל שחייבין על זדונו כרת ועל ספקו חטאת חייבים על שגגתו אשם תלוי, יצאה מעילה שאין חייבין על זדונו כרת (אלא לרבי במיתה ולחכמים באזהרה). ור' עקיבא דרש הגזירה שוה מה להלן בקבועה אף כאן בקבועה להוציא עבירה שמביאים עליה קרבן עולה ויורד.

מקורו של ר' עקיבא שאשם בכסף שקלים - 'זאת תורת האשם', תורה אחת לכל האשמות לאשם דבכסף שקלים. וחכמים סברו שלולי וי"ו מוסיף על ענין ראשון היינו מפרשים תורה אחת לכל אשמות ודאין, אבל אשם תלוי הבא על ספק חלב לא יהא ספיקו חמור מודאו.

לדעת החולקים שאין למדים מ'זאת תורת' המקור הוא: למדים 'בערכך' מ'בערכך' האמור באשם מעילה. ואשם שפחה חרופה שלא נאמר בו 'בערכך' נלמד מגזירה שוה 'איל' 'איל'.

יום שישי פרשת כי-תצא - י"ג אלול תשע"ט

דף כ"ג ע"א

האשה שהביאה חטאת העוף מספק, ועד שלא נמלקה נודע לה שילדה ודאי - תעשינה ודאי, שהרי בא מאותו המין לודאי ולספק.

חתיכה של חולין וחתיכה של הקדש: אכל אחת מהן ואין יודע איזו - לחכמים פטור מאשם תלוי ולר' עקיבא חייב. אכל את השניה - מביא אשם ודאי. אכל אחד את הראשונה ואחר את השניה - לר' עקיבא: כל אחד מביא אשם תלוי. לר' שמעון: שניהם מביאין אשם ודאי אחד בשותפות. לר' יוסי: אין שנים מביאין אשם אחד, אלא או כחכמים שפטורים שניהם או כר' עקיבא.

חתיכת חלב וחתיכת חולין: אכל אחת מהן ואינו יודע איזו - מביא אשם תלוי. אכל את השניה - מביא חטאת. אכל אחד את הראשונה ואחר את השניה - לחכמים: כל אחד מביא אשם תלוי. לר' שמעון: שניהם מביאין חטאת אחת בשותפות. לר' יוסי: אין שנים מביאין חטאת אחת - ומשמע שאשם תלוי מביא כל אחד, והיינו כת"ק - וקמ"ל שת"ק הוא ר' יוסי.

חתיכת חלב וחתיכת קודש: אכל אחת מהן ואינו יודע איזו - מביא אשם תלוי. אכל את השניה - מביא חטאת ואשם ודאי. אכל אחד את הראשונה ואחר את השניה - לחכמים: כל אחד מביא אשם תלוי. לר' שמעון: שניהם מביאין חטאת אחת בשותפות. לר' יוסי: אין שנים מביאין חטאת או אשם אחד.

חתיכת חלב וחתיכת חלב קודש: אכל אחת מהן ואין יודע איזו - לחכמים: מביא חטאת. לר' עקיבא: חטאת ואשם תלוי. אכל את השניה - מביא שני חטאות ואשם ודאי. אכל אחד את הראשונה ואחר את השניה - לחכמים: כל אחד מביא חטאת. לר' עקיבא: כל אחד מביא חטאת ואשם תלוי. לר' שמעון: כל אחד מביא חטאת, ושניהם מביאין אשם בשותפות. לר' יוסי: אין שניהם מביאין אשם אחד.

חתיכת חלב וחתיכת חלב נותר: אכל אחת מהן ואין יודע איזו - מביא חטאת ואשם תלוי. אכל את השניה - מביא ג' חטאות. אכל אחד את הראשונה ואחר את השניה - לחכמים: כל אחד מביא חטאת ואשם תלוי. לר' שמעון: כל אחד מביא חטאת, ושניהם מביאים בשותפות עוד חטאת. לר' יוסי: כל

חטאת שהיא באה על חטא אין שנים מביאין אותה.

מה שלא שנינו שמביא גם אשם מעילות ודאי באכל נותר - שבנותר אין שוה פרוטה. ומה ששנינו לעיל ששייך מעילה באכילת נותר היינו בחתיכה גסה וכאן מדובר בדקה, או ששייך בימות הגשמים וכאן מדובר בימות החמה.

דף כ"ג ע"ב

האוכל נבלה ביום הכיפורים - לר' שמעון פטור, משום שאין איסור חל על איסור, ואף איסור חמור על קל.

מה ששנינו שאיסור נותר ואיסור עולים חלים על חלב - היינו כדעת הסוברים בשיטת ר' שמעון שבקדשים איסור חל על איסור, שנאמר באיסור אכילת קדשים בטומאה 'אשר לה' - לרבות האימורין הרי שחל איסור טומאה על איסור עולין ועל איסור חלב. ויש סוברים בדעת ר' שמעון שגם בקדשים אין איסור חל על איסור, ואין פיגול ונותר בעולין.

רבי אומר: 'כל חלב לה' - לרבות אימורי קדשים קלים למעילה, ואף שמעילה איסור מיתה הוא חל על איסור חלב שהוא איסור כרת, ואף שבכל מקום סובר רבי שאין איסור קל חל על איסור חמור - בקדשים חל כיון שגילה הכתוב.

לדעת הסוברים שגם בקדשים אין איסור חל על איסור נדרש 'כל חלב לה' לולדי קדשים - שסוברים שבהוייתן הן קדושים, וחל איסור חלב ואיסור מעילה כאחד.

הדרן עלך דם שחיטה

פרק שישי - המביא אשם

המביא אשם תלוי ונודע לו שלא חטא: אם עד שלא נשחט - לרבי מאיר יצא וירעה בעדר כשאר חולין, שמכיון שאינו צריך לו לא הקדישו, ואפילו אם נודע לו שחטא, תצא ותרעה לשיטתו. לחכמים ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה, שמתוך שלבו נוקפו גומר ומקדישו מספק, ואע"פ שנודע לו שלא חטא, וכ"ש אם נודע לו שחטא. ולרבי אליעזר יקרב, שאם אינו בא על חטא זה הרי הוא בא על חטא אחר. (וזהו לרבי אליעזר דאמרו לו (במשנה להלן כה), אבל לרבי אליעזר עצמו גם בלא חטא יכול להביא בנדבה. להלן כד:).

אם משנשחט נודע לו - ישפך הדם לאמה, והבשר יצא לבית השריפה (שמתוך שלבו נוקפו גמר ומקדישו, וה"ז כזבח פסול. להלן כד:). נזרק הדם (והבשר קיים) - יאכל, שהרי גמר כל הכפרה והרי הוא אשם תלוי כשר, שעל הספק בא מתחלה וכפר הספק והלך. ולרבי יוסי אפילו הדם בכוס יזרק והבשר יאכל, שכל העומד ליזרק כזרוק דמי, והרי זה כנודע לו לאחר זריקת דם.

המביא אשם ודאי, ונודע לו שלא חטא: אם עד שלא נשחט - יצא וירעה בעדר כשאר חולין. נודע לו משנשחט - הרי זה יקבר. נודע לו משנזרק הדם - יצא לבית השריפה. (טעם החילוק יבואר להלן כד:).

שור הנסקל שיצא לסקילה ונודע לו שלא הרג - אם עד שלא נסקל, יצא וירעה בעדר, אם משנסקל, מותר בהנאה.

עגלה ערופה שירדה לעריפה ונמצא ההורג - אם עד שלא נערפה, תצא ותרעה בעדר, אם משנערפה, תקבר במקומה, שעל ספק באה מתחלה, כיפרה ספקה והלכה לה.

שבת קודש פרשת כי-תצא - י"ד אלול תשע"ט

דף כ"ד ע"א

המפריש שני אשמות לאחריות ונתכפר באחת מהן - לדברי הכל השני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה, שלא היה לו להפריש אלא אחד, והפריש שתים שמא יאבד האחד ויתכפר בחבירו, וכיון שגילה דעתו שהיה לבו נוקפו, גמר והקדישו.

שור הנסקל ששנים מעידים שהרג ושנים מעידים שלא הרג - חוששים לאלו שאמרו שהרג (ומספק אסור בהנאה). העידו שנים שהרג, וקודם שנסקל באו שנים אחרים והזימום, או

שבא הרוג ברגליו, יצא וירעה בעדר.

אשם תלוי שהוזמו עדי - שאמרו לו שנים אכלת ספק חלב בשוגג, והפריש אשם תלוי על פיהם, ובאו עדים אחרים והזימום - לרבי אלעזר גם לחכמים יצא וירעה בעדר, שלא אמרו שלבו נוקפו אלא כשהפרישו ע"פ עצמו, אבל כשהפרישו ע"פ העדים לא סמך עליהם, וסבר שמא יבואו אחרים ויזימו אותם. (וכדין מנחת קנאות שנמצאו עדיה זוממין שיוצאת לחולין). ולרבי יוחנן ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה (לחכמים), שמאחר שבא לכפרה, לבו נוקפו וגמר ומקדישו.

מנחת קנאות שנמצאו עדיה זוממין - תצא לחולין. ואין אומרים שלבו נוקפו וגמר והקדישו, לפי שלא בא לכפרה אלא לברר עון.

שור הנסקל שהוזמו עדי לאחר שנגמר דינו ליסקל - כל המחזיק בו זכה בו, שהפקר הוא משנגמר דינו. ודווקא כשהעידו העדים שנרבע שורו, שסבר עדי אמת הן והפקירו, אבל אם העידו שרבע שורו, הוא בעצמו יודע שלא רבע ואינו מפקירו, וטרח ומביא עדים שיזימו אותם.

עיר הנדחת שהוזמו עדיה, כל המחזיק בה זכה בה - ואע"פ שכל אחד יודע בעצמו שלא חטא, סבר שאחרים חטאו, ומפקיר ממונו.

הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי אפשי בה - לריש לקיש כל המחזיק בה זכה בה, שהיא הפקר.

מקבל מתנה שאמר לאחר שבאת מתנה לידו: מתנה זו תיבטל, מבוטלת, אי אפשי בה - לא אמר כלום (ע"פ גירסת רש"י), לפי שהוא לשון להבא, והוא כבר קיבלה. אמר: בטילה היא, אינה מתנה - דבריו קיימין, לפי שלשון עבר הוא, והוא מודה שלא קיבלה לשם מתנה. ולריש לקיש דבריו קיימין היינו שהיא הפקר, וכל המחזיק בה זכה בה, ולא שהיא חוזרת לנותן.

דף כ"ד ע"ב

האומר לחבירו דין ודברים אין לי על שדה זו, אין לי עסק בה, וידי מסולקת הימנה (שאמר כל הלשונות יחד. רש"י) - לא אמר כלום, שלא סילק עצמו אלא מזין ודברים ולא מגופה של שדה.

שכיב מרע שכתב נכסיו לאחרים והיו בהן עבדים, והלה שתק מתחילה, ולאחר מכן צווח ואמר אי אפשי בהן, והיה רבו שני כהן - לרשב"ג אין אוכלין בתרומה, שהוכיח סופו על תחילתו שמתחילה לא רצה בהן, ואין דעתו של אדם ליתן אם אין דעתו של מקבל לקבל, וחזרו לנותן והרי הן של יורשיו. ולתנא קמא אוכלין בתרומה, שאין אומרים הוכיח סופו על תחילתו, והרי זה כאילו הפקירן השני, וסובר המפקיר עבדו יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו, וסובר שמעוכב גט שחרור אוכל בתרומה.

המביא אשם תלוי, ומשנשחט נודע לו שלא חטא - יצא לבית השריפה אפילו למאן דאמר חולין שנשחטו בעזרה דינם בקבורה, שמתוך שלבו נוקפו גמר ומקדישו וה"ז כזבח פסול שדינו בשריפה.

המביא אשם ודאי ונודע לו שלא חטא - י"א שאין חילוק אם נודע לו משנשחט אם נודע לו משנזרק הדם, שלסובר שחולין שנשחטו בעזרה דינם בקבורה יקבר, ולסובר שדינם בשריפה יצא לבית השריפה. ולרב אשי כשנודע לו לאחר זריקה ישרף אע"פ שחולין שנשחטו בעזרה דינם בקבורה, לפי שנראה שאירע בו פסול לאחר זריקה, ויאמרו שקדשים שנפסלו דינם בקבורה.

המביא אשם תלוי, ונודע לו שלא חטא לאחר שנזרק הדם - הבשר יאכל, שנאמר 'הוא לא ידע ונסלח לו', והרי לא היתה לו ידיעה בשעת סליחה, והיינו בשעת זריקה שהוא עיקר הכפרה.

לרבי יוסי אפילו אם נודע לו כשהדם עדיין בכוס - יזרק והבשר יאכל, שסובר כרבי שמעון שכל העומד ליזרק כזרוק דמי, ואע"פ שנתגלה למפרע שלא היה עומד ליזרק, סובר רבי יוסי שכלי שרת מקדשין את הפסול בתחלה ליקרב.

דף כ"ה ע"א

עגלה ערופה - לרב המנונא נאסרת בהנאה מחיים, משעת ירידתה לנחל איתן. ולרבא נאסרת לאחר עריפה.

ולמסקנת הגמרא נחלקו תנאים בדבר - שלדעת התנא במשנתנו אינה נאסרת אלא לאחר עריפה, ולפיכך אם נמצא ההורג מחיים תצא ותרעה בעדר, ורק אם נמצא לאחר עריפה תיקבר משום שכיפרה ספיקתה. ולדעת התנא בבביתא נאסרת מחיים.

השוחט פרת חטאת, ושור הנסקל, ועגלה ערופה - רבי שמעון פוטר מאותו ואת בנו, שסובר שחיטה שאינה ראויה לאכילה לא שמה שחיטה, וחכמים מחייבין, ששחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה. לרב המנונא שהעגלה נאסרת מחיים, היא שחיטה שאינה ראויה שכבר אסורה בהנאה, ולרבא סובר רבי שמעון שעגלה כשירה ע"י שחיטה וא"צ דווקא עריפה, נמצא שנאסרת בהנאה ע"י השחיטה.

כשר בפרה אדומה פסול בעגלה ערופה, פסול בפרה כשר בעגלה ערופה - פרה בשחיטה כשרה בעריפה פסולה, עגלה בעריפה כשרה בשחיטה פסולה. ולרבא לדעת רבי שמעון, עגלה כשירה גם בשחיטה.

נאמר מכשיר ומכפר בפנים (אשם מצורע שבא להכשיר, חטאות ואשמות הבאות לכפר), ונאמר מכשיר ומכפר בחוץ (ציפורי מצורע הבאין להכשיר, שעיר המשתלח ועגלה ערופה שבאין לכפר) - מה מכשיר ומכפר האמור בפנים עשה בו מכשיר כמכפר, אף מכשיר ומכפר האמור בחוץ עשה מכשיר כמכפר, והיינו שציפורי מצורע אסורים בהנאה מחיים כשעיר המשתלח ועגלה ערופה. (וסובר תנא זה, שעגלה ערופה נאסרת מחיים).

תנאים נחלקו על איזה עבירה מביאים אשם תלוי:

א. לרבי אליעזר - מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום ובכל עת שירצה, והוא היה נקרא אשם חסידים. ומביא ראיה שהיא נדבה, שאם היתה חובה, לא היה צריך להביא חטאת כשנודע לו שחטא. וכדבריו היה סובר בבא בן בוטא, שהיה מתנדב אשם תלוי בכל יום, חוץ מאחר יום כיפורים יום אחד, ונשבע שאילו היו מניחין לו היה מביא (כרבי אליעזר), אלא משום שהחולקים עליו 'אמרו לו' המתן עד שתכנס לבית הספק.

ב. שיטת רבי אליעזר דאמרו לו - (אלו שהורו לבבא בן בוטא שלא להביא למחרת יום הכיפורים) שמביאין על ספק של כל עבירה שהיא, וכגון על ספק נבלה. ודרשו ממה שנאמר 'אשר לא תעשינה ואשם'.

ג. לחכמים - אין מביאין אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, שלמדים 'מצות מצות' מחטאת חלב שלא בא אלא על דבר שזדונו כרת. ולשיטתם חובה היא, שאין חטאת ואשם בא בנדבה, והוא בא להגן עליו מן הייסורים כל זמן שלא נודע לו שחטא.

חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכיפורים - חייבין להביא לאחר יום הכיפורים. חייבי אשמות תלויין - פטורים. מי שבא בידו ספק עבירה ביוה"כ אפילו עם חשיכה - פטור מאשם תלוי, שכל היום מכפר. האשה שיש עליה חטאת העוף ספק ועבר עליה יום הכיפורים - חייבת להביא לאחר יום הכיפורים, מפני שהיא מכשרת לאכול בזבחים. חטאת העוף הבאה על הספק, אם משנמלקה נודע שאינה חייבת - תקבר.

דף כ"ה ע"ב

חמשה אשמות מכפרין, אשם תלוי אין מכפר - י"מ שחמשה אשמות מכפרין כפרה גמורה, ואשם תלוי אין מכפר כפרה גמורה, שאם נודע לו לאחר מכן שחטא, צריך להביא חטאת. ולא כשיטת רבי אליעזר שאשם תלוי בא על הנבילה ומכפר עליה כפרה גמורה. וי"מ שחמשה אשמות אין אחר מכפר כפרתן, שאם נודע לו לאחר יום הכיפורים צריך להביאו, ואשם תלוי יום הכיפורים מכפר.

חייבי חטאות ואשמות ודאין שעבר עליהן יום הכיפורים - חייבין להביא לאחר יום הכיפורים. למסקנת הגמרא למדים דין זה ממה שנאמר בשעיר המשתלח 'והתודה עליו את כל עונות בני ישראל', עונות אלו זדונות, ואם כן למה נאמר 'ואת כל פשעיהם לכל חטאתם' אלא להקיש חטאים לפשעים, מה פשעים שאינן בני קרבן אף חטאים שאינן בני קרבן, אבל על חטאים שהן בני קרבן אינו מכפר. ולרב תחליפא למדים ממה שנאמר 'מכל חטאתיכם לפני ה', חטא שאין מכיר בו אלא המקום יום הכיפורים מכפר, אבל חטא שידע בה הוא אינו מכפר.

חייבי אשמות תלויין שעבר עליהם יום הכיפורים פטורים - שנאמר 'מכל חטאתיכם לפני ה', חטא שאין מכיר בו אלא המקום יום הכיפורים מכפר.

יום שני פרשת כי-תבא - ט"ז אלול תשע"ט

דף כ"ז ע"א

חייבי מלקיות שעבר עליהן יום הכיפורים - חייבין. ולא אמרו שיום הכיפורים מכפר על לא תעשה אלא כשלא התרו בו, אבל כשהתרו בו ונתחייב במלקות אינו פוטר מן המלקות.

ספק יולדת, ספק מצורע, וספק נזיר, שעבר עליהן יוה"כ צריכה להביא קרבן - י"א שנאמר 'לכל חטאתם' ולא לכל טומאתם. וי"א שאע"פ שקרויים חוטאים (יולדת לרבי שמעון שחוטאת היא, מצורע לפי שנגעים באים על שבעה דברים, ונזיר לר"א בן הקפר שנקרא חוטא), מ"מ קרבנם לא בא לכפרה אלא יולדת ומצורע להתירן בקדשים, ונזיר להחיל עליו נזירות של טהרה.

ספק סוטה שעבר עליה יוה"כ צריכה להביא קרבן - י"א שנאמר 'לכל חטאתם' ולא לכל טומאתם. וי"א שאין זה חטא שאין מכיר בו אלא המקום, שהרי בועל מכיר בו. וי"א לפי שאין קרבנה בא אלא לברר עון.

עגלה ערופה שעבר עליה יוה"כ - צריך להביאה. י"א לפי שההורג מכיר בחטאו. וי"א שנאמר 'ולארץ לא יכופר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שופכו'. וי"א שנאמר 'כפר לעמך ישראל אשר פדית ה', ראויה כפרה זו שתכפר על יוצאי מצרים אע"פ שעברו עליהם כמה ימי כיפורים.

חטא בשוגג קודם יום הכיפורים, ונודע לו שחטא לאחר יום הכיפורים - חייב להביא חטאת. ואע"פ שחטא זה אין מכיר בו ביום הכיפורים אלא המקום, אין יום הכיפורים מכפר. למסקנא למדים זאת מ'ידיעה' האמורה לגבי חטאת ולגבי נשיא ולגבי צבור, שהן מיותרים שיש ללמוד אחד מחבירו בגזירה שוה 'מצות מצות', ואם אינו ענין לגופיהן, תנהו ענין להיכן שנודע לו לאחר יום הכיפורים.

דף כ"ז ע"ב

הביא אשם תלוי, ולאחר מכן נודע לו שחטא, צריך להביא חטאת - שנאמר 'או הודע אליו, מכל מקום. ואשם תלוי לא בא אלא להגן עליו מן הייסורים.

האשה שהביאה חטאת העוף על הספק, ולאחר שנמלקה נודע לאשה שלא ילדה - מעיקר הדין היה מותר בהנאה כחולין גמורים (ומשום חולין בעזרה אין איסור אלא בשחיטה ולא במליקה). וחכמים אמרו שתיקבר, שמא יאמרו נהנין מחטאת העוף הבא על הספק. ואם עד שלא נמלקה נודע לה שלא ילדה - תצא לחולין או תמכר לחברתה.

ואם נודע לה שילדה וודאי: אם נודע לה עד שלא נמלקה - תעשה החטאת ודאי, שממין שהביאה על לא הודע מביאה על הודע. ואם משנמלקה נודע שילדה - לרב מזה דמה ומוצה דמה וכפרה, ומותרת באכילה. ולר' יוחנן אסורה באכילה, גזירה שמא יאמרו חטאת העוף הבאה על הספק נאכלת. ואם מיצה את דמה ואח"כ נודע לה שילדה (ע"פ הגהת שי"ט"מ) - אסורה אפילו בהנאה, שעל הספק באה מתחלתה, כפרה ספיקה והלכה לה, ודינה ככל חטאת הבא על הספק שאסור בהנאה.

המפריש שתי סלעים לאשם, ולקח בהן שני אילים לאשם - אם היה אחד מהן יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לגדבה.

לקח בהן שני אילים לחולין - אחד יפה ב' סלעים, ואחד יפה עשרה זוז שהן שתי סלעים וחומש, היפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, כלומר שמקריבו לאשם לתשלום דמי גזילתו שהוא שתי סלעים וחומש.

לקח אחד לאשם ואחד לחולין - אם היה של אשם יפה שתי סלעים יקרב לאשמו, והשני למעילתו, כלומר שיקרב לאשם מעילה שלו, ויביא עמה סלע וחומשה לתשלום גזילתו. [אבל אינו מביא את האיל השני לתשלום גזילתו וחומשו, שהרי לא מעל אלא בסלע, והאיל שזה שתי סלעים].

המועל בהקדש מוסיף את החומש על גזילתו ולא על איל אשם שלו - שנאמר 'ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישיתו יוסף עליו'.

יום שלישי פרשת כי-תבא - י"ז אלול תשע"ט

דף כ"ז ע"א

מעל בשתי סלעים של אשם כמה פעמים עד שיעלו החומשים לשתי סלעים - נסתפקו בגמרא אם יכול ליקח מהן אשם לחובתו או לא. בין לצד שאדם מתכפר בשבח הקדש, כגון שלקח איל בסלע ועמד על שתיים, היינו משום שטרח בו, אבל כאן שלא טרח בו אינו מתכפר, ובין לצד שאינו מתכפר בשבח הקדש, היינו משום שבשעת הפרשה לא היה אלא סלע, אבל כאן שהפריש שתי סלעים לשם אשם שמא מתכפר.

לקח איל בסלע, ופטמו והעמידו על שתיים - אם החסיר מממונו עוד סלע לפיטמו, יצא וא"צ להשלים כלום. ואם החסיר לפיטמו רק שלשה זוזים, מן התורה יצא וא"צ להשלים כלום, שאדם מתכפר בשבח הקדש, אבל מדרבנן צריך להשלים מביתו תשלום הסלע והיינו זוז רביעי, גזירה שמא יאמרו איל פחות משתי סלעים מכפר.

למסקנת הגמרא אדם מתכפר בשבח הקדש - ולפיכך אם היה האיל יפה בשעת הפרשה יפה סלע, ובשעת כפרה יפה שתי סלעים - יצא (ע"פ גירסת רש"י).

ולד תודה ותמורתה, וכן המפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה - אין טעונה לחם. ודוקא לאחר כפרה, שכבר הקריב את אמו ויצא ידי נדרו, אבל לפני כפרה יקריב את הולד במקום אמו לחובת נדרו, וטעון לחם. שאדם מתכפר בשבח הקדש, ולפיכך מתכפר בוולד.

בהמה של שני שותפין, הקדיש חציה וחזר ולקח חציה והקדישה - קדושה ואינה קריבה, ועושה תמורה ותמורתה כיוצא בה. ולמדנו מזה שבעלי חיים נדחין, ושקדושת דמים מדחה, ושיש דיחוי בדמים.

הוזלו טלאים בעולם ואינו מוצא איל לאשם אלא בפחות משני סלעים - למסקנת הגמרא אין לו תקנה.

מפני מה לא נתנה תורה קצבה במחוסרי כפרה - כגון זב וזבה ויולדת ומצורע שכפרתן מעכבתן מן הקדשים, שמא יוזלו טלאים, ואין להן תקנה לאכול בקדשים. והקשו על זה שא"כ חטאת חלב ינתן לה קצבה, שהרי באה לכפרה ולא להתיר בקדשים. וכן אשם נזיר יהא לה קצבה, שאין לך דבר שבא לבטלה אלא אשם נזיר, וכיון שבא לבטלה למה לא ינתן לה קצבה.

דף כ"ז ע"ב

המפריש חטאתו ומת - לא יביאנו בנו תחתיו. שנאמר 'קרבנו', בקרבנו הוא יוצא, ואינו יוצא בקרבן אביו. בין כשהפרישה אביו על עבירה קלה כגון נדה וחלב שאין בהן מיתת ב"ד, והבן מביאה על החמורה, ובין להיפך, ואפילו כשהפרישה האב על הקלה והבן מביאה על הקלה, או שהפרישה אביו על החמורה וגם הבן מביאה על החמורה. ואפילו אם הפריש אביו מעות, אינו יוצא בהן בין מן הקלה על החמורה ובין

להיפך, וכן מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה. לא יביא חטאת מחטא אל חטא, אפילו הפריש על חלב שאכל אמש - לא יביאנה על חלב שאכל היום, שנאמר 'קרבנו על חטאתו', עד שיהא קרבנו לשם חטאתו. בין בבהמה שהפריש לעצמו, אפילו מעבירה קלה על הקלה או מן החמורה על החמורה. ואפילו במעות שהפריש לעצמו לא ישנה אותם מן הקלה על הקלה ומן החמורה על החמורה או מן החמורה על הקלה ומן הקלה על החמורה, ואע"פ שיכול למעול בהן ולהוציאן לחולין, לא ישנה אותן לכתחילה לשם קרבן אחר.

אין אדם מגלח נזירותו על בהמה שהפריש אביו לנזירותו, אבל אדם מגלח נזירותו על מעות שהפריש אביו בזמן שהן סתומים, שלא פירש אלו לקנות חטאת ואלו לקנות עולה, ולא בזמן שהן מפורשין.

מביאין מהקדש כשבה שעירה - שאם הפריש מעות לקנות כשבה לחטאתו אם רצה יקח מהן שעירה. וכן מהקדש שעירה מביאין כשבה.

וכן מביאין מהקדש כשבה או שעירה, תורין ובני יונה, ומהקדש תורין ובני יונה מביאין עשירית האיפה. כיצד? הפריש מעות לכשבה או לשעירה, והעני, יביא מהן עוף, והשאר חולין. העני יותר, יביא עשירית האיפה. הפריש מעות לעשירית האיפה, והעשיר, יביא עוף. העשיר יותר, יביא כשבה או שעירה.

ולמדנו זאת ממה שנאמר בקרבן עולה ויורד אצל כשבה ושעירה 'מחטאתו', ומשמע מקצת חטאתו, כלומר אם העני יביא עוף ממקצת דמים הללו, וכן נאמר אצל עוף 'מחטאתו', לומר שאם העני יביא במקצת מדמי עוף עשירית האיפה אע"פ שאינו ממין דמים. ואצל עשירית האיפה נאמר 'על חטאתו', שמשמע שאם העשיר יוסיף על הדמים הללו ויביא עוף, או אם העשיר יותר יביא כשבה או שעירה. ונאמר אצל עשירית האיפה ולא אצל עוף, כדי ללמד שאפילו מעשירית האיפה שהוא מיני קמחים מביא עוף שהוא מיני דמים.

הפריש כשבה או שעירה ונסתאבו - אם רצה יביא בדמיהן עוף, כגון אם העני. אבל אם הפריש עוף ונסתאב, לא יביא בדמיו עשירית האיפה, שאין לעוף פדיון.

יום רביעי פרשת כי-תבא - י"ח אלול תשע"ט דף כ"ח ע"א

מטמא מקדש עשיר שהפריש קן במקום כבשתו, שרצה להקריב קרבן עני, והעני - הואיל ונדחה הקן בשעה שהפרישו, שהרי עשיר שהביא קרבן עני לא יצא, ידחה. ולמדנו מזה: שבעלי חיים נדחים (לשיטת רבנן), וקדושת דמים מדחה, שתחלתו לא קדש אלא לדמיו שהרי עשיר היה, ודחוי מעיקרא דחוי הוא, שלא חל עליו קדושת מזבח מעולם.

המפריש נקבה לפסחו - תרעה עד שתסתאב ותמכר, ויביא בדמיה פסח. ילדה זכר - לת"ק ירעה עד שיסתאב וימכר ויביא בדמיו פסח, ולרבי שמעון הוא עצמו יקרב פסח, שלשיטתו אין בעלי חיים נדחין.

מת אחד משעירי יום הכיפורים - לרבי שמעון מביא חבירו שלא בהגרלה, ויקרב זה הנותר אם הוא של שם, שסובר שאין בעלי חיים נדחין, והגרלה אינה מעכבת.

לרב חסדא אין הקינין מתפרשות איזה לעולה ואיזה לחטאת, אלא או בלקיחת בעלים או בעשיית כהן, שאם לקחן הבעלים זה לשם עולה וזה לשם חטאת, אין הכהן יכול לשנותה בשעת עשיית קרבן, אבל אם לא הפרישוה הבעלים בשעת לקיחה, יכול הכהן לעשות איזה שירצה עולה וחטאת, ואע"פ שהפרישוה בעלים בין לקיחה לעשייה, לא קבעו השם, ויכול כהן לשנותה ולעשות את החטאת עולה. שנאמר 'ולקחה שתי תורים וגו' ועשה הכהן וגו'.

הגורל עושה חטאת בשעירי יוה"כ ואין השם עושה חטאת - שאם לא הגריל אלא אמר זה לשם זה לעזאזל, לא קבע עליהן השם ויכול להחליף, שנאמר 'ועשהו חטאת'.

מטמא מקדש עני שהפריש מעות לקינו, והעשיר, וכבר אמר משעת הפרשה אלו המעות לחטאתי ואלו לעולתי (לסובר שמטמא מקדש עשיר לא יצא בקרבן עני. אבל לסובר שיצא, גם אם לקח אחר שהעשיר ואמר כן בשעת לקיחה) - מביא בהמה לחובתו מדמי חטאתו ומוסיף עליה מעות, אבל אינו מוסיף ומביא מדמי עולתו, שכבר קבע שם עולה על המעות ואינו יכול לשנותן לחטאת, אלא יפלו לנדבה.

מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני - י"א שלא יצא, וי"א שיצא.

מצורע עני שהביא קרבן עשיר - יצא, שנאמר 'תורת'. עשיר שהביא קרבן עני - לא יצא לדברי הכל, שנאמר 'זאת'. ואין למדים מטמא מקדש ממצורע (לסובר שמטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני לא יצא), שנאמר 'ואם דל הוא ואין ידו משגת', לומר שרק מצורע עשיר שהביא קרבן עני לא יצא, אבל מטמא מקדש עשיר שהביא קרבן עני יצא.

האומר הרי עלי עולה ויש לו כבש ועז, א"צ להביא כבש - שאע"פ שכבשים נאמרו קודם לעזים בכל מקום, לא מפני שמובחרים מהם, שנאמר 'ואם כבש' ולמעלה ממנו נאמר שעירת עזים, כאן הקדים עז לכבש ללמד ששניהם שקולים. וכן תורין, אע"פ שקודמין לבני יונה בכל מקום, לא מפני שהן מובחרים מהן, שנאמר 'בן יונה או תור לחטאת', מלמד ששניהם שקולים.

האב קודם לאם בכל מקום, ולא מפני שכיבוד אב קודם לכיבוד האם - שנאמר 'איש אמו ואביו תיראו' מלמד ששניהם שקולים. אבל אמרו חכמים שהאב קודם לאם בכל מקום, מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו. וכן בתלמוד תורה, אם זכה הבן לפני הרב, שרוב חכמתו למד ממנו, הרב קודם את האב בכל מקום, מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו.

דף כ"ח ע"ב

ארבע צווחות צווחה עזרה. צווחה אחת: הוציאו מיכן בני עלי חפני ופנחס שטימאו את ההיכל. צווחה שניה: פתחו שערים ויכנס יוחנן בן נדבאי תלמידו של פינקאי וימלא כרסו מקדשי שמים, שהיה אוכל שלש מאות עגלים ושותה שלש מאות גרבי יין, וארבעים סאה גוזלות בקינוח סעודה, וכל ימיו לא היה נותר בעזרה. צווחה שלישית: שאו שערים ראשיכם ויכנס אלישמע בן פיכאי תלמידו של פנחס וישמש בכהונה גדולה. צווחה רביעית: פתחו שערים והוציאו יששכר איש כפר ברקאי, שמכבד עצמו ומבזה קדשי שמים, שהיה כורך שיראין על ידיו ועובד עבודה, כדי שלא ילכלך ידיו בבשר ודם. ונענש שקצצו את שתי ידיו בציווי של ינאי המלך.

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם - שנאמר 'וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך', אל תקרי בניך אלא בוניך.

הדרן עלך המביא אשם וסליקא לה מסכת כריתות

יום חמישי פרשת כי-תבא - י"ט אלול תשע"ט

מסכת מעילה פרק ראשון - קדשי קדשים

דף ב' ע"א

קדשי קדשים ששחטן בדרום - מועלין בהן, ששחטן בדרום וקיבל דמן בצפון, בצפון וקיבל דמן בדרום, שחט ביום זרק בלילה, בלילה זרק ביום - מועלין בהן. והחידוש הוא שאין כל אלו חשובין כקדשים שמתו שיצאו מידי מעילה. (וי"א שמן התורה אין בהן מעילה כאילו מתו, ורק מדרבנן מועלין בהן. ראה להלן ע"ב). וכן אם שחטן חוץ לזמנו וחוץ למקומו מועלין בהן הואיל ומרצין לפיגולין.

כל שהיה לה שעת היתר לכהנים ולאחר מכן נפסלה - כגון שלנה, ושנטמאה, ושיצאה, אין מועלין בה. וכל שלא היה לה שעת היתר לכהנים, כגון שנשחטה חוץ לזמנה, חוץ

למקומה, ושקיבלו פסולין זרקו את דמה, מועלין בה. קדשים שמתו - יצאו מידי מעילה דבר תורה, אבל מדרבנן יש בהן מעילה.

דף ב' ע"ב

קדשים ששחטן בדרום או קיבל דמן בדרום - לרבי יהודה אם עלו על המזבח ירדו. לרבי שמעון - לרבה ירדו, ולרבי יוסף לא ירדו, שלא אמר רבי שמעון אלא בניתנין למטה שנתנן למעלה או הניתנין למעלה שנתנן למטה, אבל כששחטן בדרום כאילו הרגן.

לרבה אין מועלין בקדשים ששחטן בדרום אלא מדרבנן, אבל מן התורה דינן כקדשים שמתו שאין בהן מעילה.

המועל מן התורה משלם חומש - אבל המועל מדרבנן פטור מחומש.

יום שישי פרשת כי-תבא - כ' אלול תשע"ט

דף ג' ע"א

הנהגה מן החטאת בעלת מום כשהיא חיה - לא מעל עד שיפגום, שמכיון שקדושת דמים היא לא מעל עד שיחסר מדמיה. וכשהיא מתה - כיון שנהגה כל שהוא מעל מדרבנן, ואפילו תמימה שמתה מעל מדרבנן, אע"פ שמחיים בדלין הימנה.

חטאות המתות ומעות ההולכות לים המלח - אסור ליהנות מהן מדרבנן, אבל אין מועלין בהם אפילו מדרבנן, הואיל ובחיייהן בדלין מהן.

כל קרבנות העוף אע"פ ששינה במקום מליקתן או ששינה בהזאתן אין מטמאין בגדים בבית הבליעה כנבילה, ומועלין בהן - חוץ מחטאת העוף שעשה למטה כמעשה חטאת העוף לשם חטאת, שאין מועלין בה, שהרי יש לה עכשיו היתר אכילה לכהנים.

כל קרבן עוף שהיה פסולו בקדש - כגון אלו ששינה מקום מליקתן או בהזאתן, אינו מטמא בגדים בבית הבליעה. וכל שלא היה פסולו בקדש, כגון שעבר זמנו או שיבש גפה או נקטעה רגלה, דינה כנבילה מחמת המליקה ומטמא בגדים בבית הבליעה.

שיטת רבה (לעיל ב:): שקדשי קדשים ששחטן בדרום ועלו על המזבח ירדו גם לרבי שמעון - נדחית, שכן שנינו בזבחים שכל שהיה פסולו בקודש אם עלו לא ירדו, ומשמע גם אלו ששינה מקום שחיתתן (כדין עוף ששינה מקום מליקתן שנשנה קודם לכן).

דף ג' ע"ב

הקדשי בהמה להקריבה עולה בבמת יחיד בשעת היתר הבמות, ונמלך והכניסה לפניו לעזרה להקריבה במזבח - קלטוה מחיצות של עזרה לכל דבר, וכמי שהוקדשה מתחלה להקריבה למזבח, שטעונה צפון וכל דברים הטעונים בקדשי מזבח, ונפסלת ביוצא ובדרום ובשאר פסולין הנהוגין בקדשי מזבח.

ואם שחטה בדרום, ועלתה על המזבח - נסתפק רבי אלעזר אם אפילו לרבה הסובר (לעיל ב:): בכל קדשים ששחטן בדרום שאם עלו ירדו, כאן לא ירדו, שמחיצה כתקנה פסלה, אבל מחיצה שלא כתיקנה, לא פסלה. או שמא גם לרב יוסף שבשאר קדשים לא ירדו, כאן ירדו, שמחיצה כתיקנה קלטוה, מחיצה שלא כתיקנה לא קלטוה. ולא נפשט.

זריקת פיגול - אינה חשובה כזריקה כשרה להוציא את הבשר מידי מעילה בקדשי קדשים, ואינו מביא את האימורים לידי מעילה בקדשים קלים.

השוחט את התודה לפני ולחמה חוץ לחומה - לא קדש את הלחם. שחטה עד שלא קרמו פניה בתנור, ואפילו קרמו כולן חוץ מאחת מהן - לא קדש הלחם. שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה - קדש הלחם. (למסקנת הגמרא להלן ד. לא קידש אלא לענין שצריך שריפה, אבל לא להביאו לידי מעילה).